

Liselerde Okula Ait Olma Hissinin Yordayıcıları Olarak Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Kalitesi ve Okul Güvenliği

Teacher-Student Relationship Quality and School Safety as Predictors of Sense of School Belonging in High Schools

Yusuf Celal EROL*
Nihat KÖSE**

Öz

Bu araştırmanın amacı, liselerde okula ait olma hissi, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesi ve okul güvenliği algısı arasındaki ilişkilerin belirlenmesi ve aralarında ilişki varsa, lise öğrencilerinin öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesi ve okul güvenliğine yönelik algılarının, okula aidiyet duygusunu ne düzeyde yordadığının ortaya konmasıdır. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen bu çalışmanın evrenini Türkiye'deki liseler, örneklemi ise, PISA 2022 araştırmasına Türkiye'den katılan lise öğrencileri oluşturmaktadır. PISA 2022 araştırmasına Türkiye'den 196 okul ve 7250 öğrenci [3561 kız öğrenci (%49,1); 3689 erkek öğrenci (%50,9)] katılım sağlamıştır. Kayıp veriler ayklandıktan sonra toplam 7206 lise öğrencisinden Öğrenci-Öğretmen İlişkilerinin Kalitesi Anketi, Okul Güvenliği Anketi ve Okula Aidiyet Duygusu Anketi ile elde edilen verileri içeren veri seti üzerinde analizler yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, lise öğrencilerinin, öğrenim gördükleri okullardaki öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesini olumlu algıladıkları, genel olarak okulda kendilerini güvende hissettikleri ve okula ait olma duygusuna sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca, öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi ile lise öğrencilerinin okula ait olma duygusu ve okul güvenliği algıları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Lise öğrencilerinin okula ait olma duygusunun %15,4'ünün, öğretmen öğrenci ilişkilerinin kalitesi ve okul güvenliğinden kaynaklandığı sonucuna

* Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ycerol@firat.edu.tr. ORCID: 0000-0001-8588-3137

** Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, nkose@firat.edu.tr. ORCID: 0000-0002-9891-1421

Atıf için: Erol, Y. C. ve Köse, N. (2026). Liselerde okula ait olma hissinin yordayıcıları olarak öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi ve okul güvenliği. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 63(63), 18-38. <https://doi.org/10.15285/maruaeabd.1632916>

ulaşmıştır. Öğrencilerin okula ait olma hissi taşımaları veya var olan ait olma hissi düzeylerinin artırılması için, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki ilişkilerin kalitesinin yükseltilmesi ve okulların öğrenciler tarafından daha güvenli bir olarak algılanmaları için okul güvenliğine katkı sağlayacak çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: PISA 2022, lise öğrencileri, okula ait olma hissi, öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi, okul güvenliği

Abstract

The aim of this study is to examine the relationships between the quality of teacher-student relationships, the perception of school safety, and the sense of school belonging in high schools. Furthermore, if a relationship exists among these variables, the study seeks to determine the extent to which high school students' perceptions of teacher-student relationship quality and school safety predict their sense of school belonging. This study was conducted using a relational survey model, and the sample consists of high school students from Türkiye who participated in the PISA 2022 study. In PISA 2022, a total of 196 schools and 7,250 students [3,561 female students (49.1% and 3,689 male students (50.9%)] participated from Türkiye. After eliminating missing data, analyses were conducted on a dataset comprising data from 7,206 high school students. The data were collected using the Teacher-Student Relationship Quality Questionnaire, the School Safety Questionnaire, and the Sense of School Belonging Questionnaire. According to the findings of the study, high school students perceive the quality of teacher-student relationships in their schools positively, generally feel safe at school, and exhibit a sense of school belonging. Additionally, significant positive correlations were found between the quality of teacher-student relationships and both students' sense of school belonging and their perception of school safety. The findings indicate that 15.4% of the variance in students' sense of school belonging can be explained by the quality of teacher-student relationships and perceptions of school safety. To foster students' sense of school belonging or enhance their existing level of belongingness, efforts should be made to improve the quality of teacher-student relationships and to implement measures that contribute to school safety, ensuring that schools are perceived as safer environments by students.

Keywords: PISA 2022, high school students, sense of school belonging, teacher-student relationship quality, school safety

GİRİŞ

İnsan, doğumundan ölümüne kadar maddi ve manevi çeşitli ihtiyaçları olan ve bu ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli çalışan bir varlıktır. Bu ihtiyaçlarını karşılayamadığında çeşitli sorunlar ile uğraşmak zorunda kalır. Ait olma hissi ihtiyacı da bunlardan birisidir ve fizyolojik ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyacından sonra; saygınlık ve kendini gerçekleştirme ihtiyacından ise önce gelmektedir (Maslow, 1943). Ait olma hissi ihtiyacının karşılanması temel bir psikolojik ihtiyaçtır ve bu ihtiyaç karşılandığında olumlu sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Çuhadar, 2021). Bu ihtiyacın karşılanması, temel, güçlü ve son derece yaygın bir motivasyon kaynağıdır (Baumesiter ve Leary, 1995).

Toplum ve aile demografisinin değişmesi, okulun, ait olma hissi ihtiyacının karşılanmasındaki önemini artırmaktadır (Beck ve Malley, 1998). Okullar, bireylerin kabul ve ait olma hissi yaşayabilmeleri ve olumlu insan ilişkileri deneyimleyebilmeleri için son umut kalesi haline gelmiştir (Beck ve Malley, 1998). Çünkü öğrenciler, zamanlarının büyük bir bölümünü okullarda geçirirler.

Okulda sosyalleşir ve bilgi, beceri, deneyim ve tutum kazanırlar. Aidiyet duygusu doğuştan gelmekle birlikte, özellikle ergenlik döneminde daha baskındır (Kuşat, 2003). Bireylerin ait olma ihtiyacı, özellikle ergenlik dönemi olan ortaokulun son sınıfları ve lisede olan öğrencilerde karşılanmalıdır (Çuhadar, 2021). Okula ait olma hissi de ait olma ihtiyaçlarından birisidir. Ancak, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşine göre, bu ihtiyacın karşılanabilmesi için, okullarda iletişimin güçlü olması ve okulların güvenli olması gerektiği söylenebilir.

Okula ait olma hissi, öğrencinin okula karşı pozitif bir tutum geliştirmesi, okulun değerli bir parçası olduğunu hissetmesi, okulun değerlerini benimsemesi ve okulun amaçlarına ve başarısına katkıda bulunma isteği (Polat, 2024) ve okul ortamına katılım ve bağlılık hissi taşımasıdır (Maddox ve Prinz, 2003; Polat, 2024). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşine göre, ait olma hissi, bireylerin sosyal ihtiyaçlarını karşılaması ile kendini gerçekleştirmeye doğru bir ileri bir adım atmasını temsil eder. Aidiyet ihtiyacı karşılanmadan hiyerarşideki bir sonraki seviyeye çıkılması ve hiyerarşinin en üst basamağı olan kendini gerçekleştirme basamağına çıkılması oldukça zordur (Polat, 2024).

Öğrencilerin okula ait olma hisleri düzeylerinin yüksek olmasının birçok faydası vardır. Cemalcılar (2010), okula aidiyet hissi yüksek olan öğrencilerin daha az kaygılı ve yalnız ve daha fazla özerk ve toplum yanlısı olduklarını ifade etmektedir. Dışsal motive olmaya göre daha içsel motive olmaktadır ve sınıflarında daha başarılıdırlar. Ayrıca, eğitime daha fazla değer vermekte, sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere daha sık katılmaktadırlar. Öz güvenleri ve okula devam oranları daha yüksektir. Öğretmenleri ve yaşlarıyla daha iyi ilişkileri vardır. Kendilerinden daha memnun oldukları görülmüştür (Cemalcılar, 2010). Okula ait olma hissi, akademik başarı, akademik motivasyon ve akademik öz-yeterlik ile de ilişkilidir (Polat, 2024).

Öğrencilerin okula ait olma hislerini, okul ortamı, öğretmen, okul yönetimi ve aile faktörleri etkilemektedir (Alparşlan, 2016). Lise öğrencilerinin, sosyal ve duygusal öğrenme ve okul iklimine ilişkin algıları, okula olan bağlılıklarını önemli ölçüde yordamaktadır (Mevsim, 2024). Öğrencinin kendisini okulun değerli bir parçası olarak görmesi, okulunu koruması ve geliştirmesi açısından çok önemlidir (Çuhadar, 2021). Okula ait olma hissini yetersiz olmasının, okul terki ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Sarı, 2013). Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını güçlendirmek ve sosyal ilişkilerini sağlamlaştırmak için öğrencilerin okullarına karşı olan ait olma hislerinin sağlamlaştırılmasından yararlanılabilir. Ayrıca, okula ait olma hissi, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, öğretmen-öğrenci arasındaki ilişki ve okul güvenliğinin, öğrencilerin okula aidiyet hissetmelerini etkileyen önemli faktörler arasında yer aldığı belirtilebilir. Öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkisinin kalitesinin artırılması ve tüm öğrencilerin sınıf yaşamı ve okul topluluğuna daha aktif bir şekilde dâhil edilmesi, öğrencilerin aidiyet hissini artırabilir (Beck ve Malley, 1998). Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin kalitesi, okula aidiyet hissini geliştirebileceği temeli oluşturur (Beck ve Malley, 1998; Çuhadar, 2021). Osterman (2000), öğrencilerin öğretmenleriyle olan ilişkilerinin, okul topluluğunun kabul edilen bir parçası olup olmadıklarını hissetmelerine yardımcı olduğunu ve bu durumun, okula ait olma hissi geliştirmelerinde belirleyici bir rol oynadığını öne sürmüştür. Finn (1989) de, ait olma hissini, öğrencinin akranları ve öğretmenleriyle karşılıklı fayda sağlayan sosyal ilişkiler aracılığıyla kazandığını ifade etmektedir.

Okullar, yoğun insan ilişkileri gerektiren öğrenme çevreleridir. Etkili okullar, öğrencilerinin sadece akademik ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaz; öğrencilerinin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını da gidermeye gayret ederler. Öğrencilerin bu ihtiyaçlarının karşılanmaya çalışılmasında, öğretmenlere büyük bir sorumluluk düşmektedir. Okullarda, öğretmen ile öğrenciler arasındaki etkileşim en üst düzeye çıkar. Öğretmenlik ise, bir iletişim ve etkileşim mesleğidir. Öğretmenler, meslekleri gereği toplumun tüm kesimleri ile iletişim halinde bulunmalıdırlar. Öğretmenler, kanun ile kendilerine verilen eğitim ve öğretim görevlerini gerçekleştirirken en çok iletişim ve etkileşimi de öğrencileri ile kurmaktadır. Öğretmenlerin eğitim ve öğretim görevlerini eksiksiz bir şekilde yerine getirebilmesi, yoğun insan ilişkisi gerektirmektedir. İnsan ilişkileri, öğrenme çevresinin önemli boyutları arasında yer almaktadır. İnsan ilişkilerinin öğrenme üzerindeki etkisi, insanlar arasında bulunan etkileşim, dayanışma ve yardımlaşmanın kalitesiyle ilişkilidir (İpek ve Terzi, 2010).

Eğitimde paradigmatik değişimlerin yaşanmasıyla, günümüz öğretmenlerinden beklentiler farklılaşmış ve artmıştır. Günümüzde öğretmenlerden en önemli beklentilerden birisi, önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda, olumlu bir rol-model ve ilham kaynağı olarak öğrencilerine rehberlik yapmak, bu sayede öğrencilerinin olumlu ve istendik yönde davranışlar edinmesine katkı sağlamak ve öğrencilerinin olumsuz ve istendik olmayan davranışlarını bir daha sergilememesi için öğrencilerine yardımcı olmaktır. Öğretmenlerin bu zor görevi yerine getirebilmeleri ise öğrencileriyle kurduğu ilişkinin kalitesine bağlıdır. Öğretmenlerin okulun en önemli aktörü olarak kalmasını sağlayan ve okulun imajını şekillendiren, öğretmenlerin öğretim süreciyle doğrudan ilgilenmeleri ve öğrencileriyle olan yakınlıklarıdır (Lightfoot, 1983).

Etkili öğretimin en önemli koşulu olumlu bir öğretmen-öğrenci ilişkisidir. Öğretmen-öğrenci ilişkisi, öğrenci davranışlarını etkilemektedir. Öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkinin olumlu olması, öğrencilerin okula karşı olumlu tutum geliştirmelerine sebep olmaktadır. Öğretmen-öğrenci ilişkisinin karşılıklı kabul ve saygıya dayanmadığı sınıflarda disiplin sorunları da daha çok yaşanmaktadır (İpek ve Terzi, 2010). Ancak, öğrenciler olumlu öğretmen-öğrenci ilişkisinin yeterince gerçekleşmediğini düşünmektedirler (İpek, 1999).

Öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi, öğrencilerin motivasyonu ve derse karşı olan ilgisi ve katılımını etkilemekle birlikte; öğrenci davranışlarına da etki etmekte ve dolayısıyla akademik başarısında anahtar rol oynamaktadır. (Erden, vd., 2014). Olumlu öğretmen – öğrenci ilişkisi, sınıf içi istenmeyen davranışları önlemekte, öğretmenlerin yaşadığı stres ve tükenmişlik hissini azaltmakta ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerini de olumlu yönde etkilemektedir (Marzano, vd., 2003; Wubbels, 2005). Öğretmenler ile öğrenciler arasında kurulan ilişkinin niteliği, okul terki ile de ilişkilidir (Taylı, 2018). Öğretmenlerin öğrencileri ile arasındaki ilişkilerin güven temelli ve destekleyici olması, öğrencilerin hem akademik hem de sosyal ve duygusal gelişimlerine olumlu yönde etki etmekte (Bergin ve Bergin, 2009) ve öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarına katkı sağlamaktadır (Morsünbül ve Yazar, 2021).

Güvenlik, hem fizyolojik hem de psikolojik yönü olan (Turhan ve Turan, 2012) ve temel fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasından sonra ikinci sırada karşılanması gereken bir ihtiyaçtır (Maslow, 1943). Güvenlik, başarıyı etkilemektedir ve öğrencilerin öğrenmeye motive olabilmeleri için Maslow'un

ihtiyaçlar hiyerarşisine göre, kendilerini güvende hissetmeleri gerekmektedir (Aslan, 2024). Güvenlik, aldığımız doyum, başarı ve verimliliğimizi etkileyen temel koşullar arasında yer almaktadır (Turhan ve Turan, 2012). Okullardaki öğrenme çevresinin, öğretme ve öğrenmeye elverişli olması için, okulların öğretmenler ve öğrenciler için güvenli olması gerekmektedir. Okullarda, hem öğretmenler hem de öğrenciler için rahat bir çalışma ortamı bulunmalıdır. Bunun için de okulların güvenli bir çalışma ortamına sahip olması gerekmektedir (Turhan ve Turan, 2012).

Okullar, öğrencileri toplumun ihtiyaç ve beklentilerine uygun bir biçimde yetiştirmeye ve öğrencilerin sosyalleşmesine katkı sağlamaya çalışırken (Şişman, 2004), güvenli bir yer olmak zorundadırlar. Maslow'a göre, güvenlik ihtiyacı karşılanmadan, bir üst basamak olan sevgi ve ait olma basamağına geçilemez. Okullarda eğitim-öğretim sürecinin etkili olarak yapılabilmesi, okulların güvenli olması ile mümkündür. Güvenli bir okul olarak algılanmayan okulda, öğrencilerin öğrenme süreci sağlıklı işlemeyecektir (Çalık, vd., 2009).

Okul güvenliği, öğrenciler, öğretmenler ve okul yöneticilerinin, okul ortamında kendilerini güvende hissetmeleri anlamına gelmektedir. Öğrenci, öğretmen ve okulda bulunan diğer okul personelinin okul içerisinde fiziksel, duygusal ve psikolojik açıdan güvende hissetmeleridir (Dönmez, 2001). Güvenli bir okul ortamı, okul paydaşlarına fiziksel ve psikolojik olarak tehdit altında hissetmedikleri bir alan sunar. Okul güvenliği, öğrenciler, öğretmenler ve diğer okul personelinin okul binasının içinde ve dışında meydana gelebilecek şiddet olaylarından, saldırgan davranışlardan ve olumsuz durumlardan korumayı içermektedir. Öngörülemeyen olaylar ve acil durumlar karşısında, okul paydaşlarının güvenlik ve refahlarının sağlanmasını da kapsamaktadır (Dönmez ve Özer, 2009). Güvenliğin sağlandığı bir okulda, öğrenciler daha rahat bir şekilde kendilerini ifade edebilir ve sosyal ilişkiler kurması daha kolay bir hale gelebilir. Öğrencilerin okulda kendilerini güvende hissetmeleri, okula olan ait olma hissini arttırabilir. Güvenliğin sağlanmadığı okullarda ise öğrenciler, okula yönelik olumsuz bir tutum geliştirebilir ve okula ait olma hisleri zayıflayabilir.

Alanyazında, öğretmenlerin okul güvenliğine yönelik algılarının orta düzeyde (Aslan, 2024; Börü, vd., 2021; Emerce, vd. 2022) ve yüksek düzeyde (Akgün ve Başar, 2016) olduğunu ifade eden çalışmalar bulunmaktadır. Okul iklimi, okul güvenliğini etkilemektedir. Açık okul iklimine sahip okullar, okul güvenliğini desteklemektedirler (Reiss ve Hoy, 1998). Öğretmen ve öğrenci ilişkileri, okul ikliminin önemli boyutlarından biri olduğu için öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarına etkileyebilir.

Liselerde okula ait olma hissi, öğrencilerin sosyal ve akademik gelişimlerini etkileyen önemli bir kavramdır. Uslu ve Gizir (2016), özellikle ergenler arasında, öğretmen-öğrenci ilişkisinin okula ait olma hissini anlamalı bir yordayıcısı olduğu tespit etmişlerdir. Crouch, vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada da, öğretmenleriyle ilişkilerini olumlu algılayan öğrencilerin okula aidiyetinin, öğretmeniyle olumsuz ilişki bildiren öğrencilere göre daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Goodenow ve Grady (1993), öğretmen sıcaklığı ve desteğinin öğrencinin okula aidiyeti ve başarısının önemli bir yordayıcısı olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencileriyle kurduğu kaliteli ilişkiler, okul güvenliğine de katkı sağlayabilir. Öğretmenler, öğrencilerinde özgüven, otokontrol ve sorumluluk bilinci geliştirmeye çalışarak, okul güvenliğini arttırabilirler (Borazan, 2019). Öğrencilerine karşı

olumlu yaklaşım geliştiren ve arkadaş öğretmen modelini benimseyen öğretmen, öğrencilerinin ruhsal problemleri ortaya çıkmadan önlemeye çalışarak veya öğrencilerinin ruhsal problemleri varsa tespit etmeye ve gidermeye gayret ederek, okul güvenliğine katkı sağlayabilir (Türkmen, 2004).

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi ve okul güvenliğine yönelik algılarının, okula ait olma hisleri ile ilişkili olabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak, bu değişkenlere ilişkin yapılan araştırmaların sayıca sınırlı olduğu görülmektedir. PISA 2022 Araştırması'nın raporlarında da, bu değişkenlerin birlikte ele alındığı bir çalışma bulunmamaktadır. Özellikle, lise öğrencileri üzerinde az sayıda araştırma bulunmaktadır. Ergenlik döneminin biyolojik, psikolojik ve sosyal özellikleri, öğrencilerin okul ve öğretmenlerle ilgili algılarını etkileyebilir. Bu nedenle, ergenlik dönemindeki bireylerin okula ait olma hissini etkileyen değişkenlerle ilgili daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Bu doğrultuda, bu araştırmanın amacı, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesi, okul güvenliği ve liselerde okula ait olma hissi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. PISA 2022 raporlarında da, bu üç değişken arasındaki ilişkiye bakılmamıştır. Ayrıca, lise öğrencilerinin öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesine ve okul güvenliğine ilişkin algıları ile okula ait olma duygularının düzeyinin de tespit edilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Lise öğrencilerinin, okullarında öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesine ilişkin algıları nasıldır?
2. Lise öğrencilerinin, okullarının güvenliğine ilişkin algıları nasıldır?
3. Lise öğrencilerinin okullarına aidiyet duyguları ne düzeydedir?
4. Liselerde, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesi, okul güvenliği ve okula aidiyet duygusu arasında anlamlı ilişki var mıdır?
5. Liselerde öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesi ve okul güvenliği, öğrencilerin okula aidiyet duygusunun anlamlı yordayıcısı mıdır?

Araştırma soruları ve önceki araştırmalar ışığında aşağıdaki hipotezler belirlenmiştir:

H₁: Liselerde öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesi ile öğrencilerin okula aidiyet duygusu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H₂: Liselerde okul güvenliği ile öğrencilerin okula aidiyet duygusu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H₃: Liselerde öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesi ve okul güvenliği, öğrencilerin okula aidiyet duygusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, nicel araştırma desenlerinden betimsel-ilişkisel tarama modeli benimsenmiştir. Betimsel-ilişkisel tarama modelinde tasarlanan araştırmalar, bir olay ya da olguyu olduğu gibi

betimlemeye çalışan, bununla birlikte, çalışma konusu olan değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalardır (Büyüköztürk, vd., 2014; Kaya, vd., 2012). Lise öğrencilerinin algılarına göre, okullardaki öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi, okul güvenliği ve okula ait olma duygusu arasındaki ilişkiyi incelediği için ilişkisel, ayrıca öğretmen-öğrenci ilişki kalitesinin, okul güvenliğinin ve öğrencilerin okula aidiyet duygusunun ne düzeyde olduğunun belirlenmesi hedeflendiği için de betimsel nitelik taşımaktadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de liselerde öğrenim gören öğrenciler; örneklemini ise PISA 2022 araştırmasına Türkiye’den katılan lise öğrencileri oluşturmaktadır. PISA 2022 araştırmasına Türkiye’den 196 okul ve 7250 öğrenci (3561 kız öğrenci (%49.1); 3689 erkek öğrenci (%50.9) katılım sağlamıştır. Araştırma kapsamında yapılacak analizlerde kullanılan veri seti PISA 2022 araştırmasını gerçekleştiren Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün (Organisation for Economic Cooperation and Development-OECD) web platformundan indirilmiştir (OECD, 2022). Kayıp veriler ayıklandıktan sonra toplam 7206 lise öğrencisinden elde edilen verileri içeren veri seti üzerinde analizler yapılmıştır. Çalışma kapsamında kullanılan ölçme araçlarına, <https://www.oecd.org/en/data/datasets/pisa-2022-database.html> adresinden ulaşılabilir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmanın veri toplama aracı, PISA 2022 araştırmasında kullanılan öğrenci anketinin ilgili bölümleridir. Araştırmada PISA 2022 araştırması kapsamında uygulanan ankette yer alan üç anket kullanılmıştır. Bu makale, PISA 2022 verilerinden üretildiği için etik kurul kararı gerektirmemektedir. Bu anketlerle ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Öğrenci-Öğretmen İlişkilerinin Kalitesi Anketi

Bu çalışmada, öğrencilerin, öğrenim gördükleri okullardaki öğrenci-öğretmen ilişkisinin kalitesine ilişkin algılarını ölçmek amacıyla PISA 2022 öğrenci anketinde bulunan “Öğrenci-Öğretmen İlişkilerinin Kalitesi” anketi kullanılmıştır. Bu anket 8 maddeden (ST267Q01JA, ST267Q02JA, ST267Q03JA, ST267Q04JA, ST267Q05JA, ST267Q06JA, ST267Q07JA, ST267Q08JA) oluşmaktadır. Anketteki maddeler “Kesinlikle katılmıyorum (1)” ile “Kesinlikle katılıyorum (4)” arasında değişen 4’lü Likert tipi derecelendirmeye sahiptir. ST267Q04JA (*Okulumdaki öğretmenler benim gözümü korkutuyor*) ve ST267Q08JA (*Okulumdaki öğretmenler bana kaba davranır*) kodlu maddeler öğrenci-öğretmen ilişkilerinin kalitesine ilişkin olumsuz önermeler içerdiğinden ters kodlanmaktadır. Anketteki iki örnek madde: “Sınıfa üzgün girdiğimde, öğretmenlerim benim için endişelenir”, “Okulumdaki öğretmenler öğrencilerin refahıyla ilgilenir” şeklindedir (OECD, 2023). Benzer içerikteki maddelerle okullardaki öğrenci-öğretmen ilişkilerinin kalitesi öğrenci bakış açısından ölçülmektedir. Anketin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0.695 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, genel kabul gören değer olan 0.70’e çok yakın olduğu için anketin iç tutarlılığının yeterli olduğu kabul edilmiştir.

Okul Güvenliği Anketi

Öğrencilerin okulda kendilerini ne düzeyde güvende hissettiklerini ölçmek için PISA 2022 araştırmasında öğrenci anketinde bulunan “Okul Güvenliği” anketinin verileri kullanılmıştır. Bu anket 4 maddeden (ST265Q01JA, ST265Q02JA, ST265Q03JA, ST265Q04JA) oluşmaktadır. Anketteki maddeler “Kesinlikle katılıyorum (1)” ile “Kesinlikle katılmıyorum (4)” arasında değişen 4’lü Likert tipi derecelendirmeye sahiptir. Bu nedenle, analizler yapılmadan önce, anketteki maddelerin hepsi yeniden kodlanarak ters çevrilmiştir. Anketten alınan puanın yüksek olması öğrencinin okul güvenliğine ilişkin algısının olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Anketteki iki örnek madde: “Okula giderken kendimi güvende hissederim.”, “Okulda sınıflarımda kendimi güvende hissederim.” şeklindedir (OECD, 2023). Anketin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0.878 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, genel kabul gören değer olan 0.70’ten büyük olduğu için anketin iç tutarlılığının yeterli olduğu kabul edilmiştir.

Okula Aidiyet Duygusu Anketi

Bu çalışmada, öğrencilerin okula ait olma duygusunun ne düzeyde olduğunu ölçmek amacıyla PISA 2022 öğrenci anketinde bulunan “Okula Aidiyet Duygusu” anketi kullanılmıştır. Bu anket 6 maddeden (ST034Q01TA, ST034Q02TA, ST034Q03TA, ST034Q04TA, ST034Q05TA, ST034Q06TA) oluşmaktadır. Anketteki maddeler “Kesinlikle katılmıyorum (1)” ile “Kesinlikle katılıyorum (4)” arasında değişen 4’lü Likert tipi derecelendirmeye sahiptir. ST034Q01TA (Okulda kendimi yabancı (ya da dışlanmış gibi) hissederim.), ST034Q04TA (Kendimi aykırı ve okula ait değilmiş gibi hissederim.) ve ST034Q06TA (Okulda kendimi yalnız hissediyorum.) kodlu maddeler okula aidiyet duygusuna ilişkin olumsuz önermeler içerdiğinden ters kodlanmaktadır. Anketteki iki örnek madde: “Okulda diğer öğrencilerle kolaylıkla arkadaşlık kurarım.”, “Kendimi okulun bir parçası olarak hissederim.” şeklindedir (OECD, 2023). Benzer içerikteki maddelerle öğrencilerin okula aidiyet duygusunun düzeyi ölçülmektedir. Anketten alınan puanın yüksek olması, okula aidiyet duygusunun yüksek olduğunu göstermektedir. Anketi Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0.851 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, genel kabul gören değer olan 0.70’den büyük olduğu için anketin iç tutarlılığının yeterli olduğu kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, verilerin normal dağılıp dağılmadığına, çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılarak karar verilmiş, çarpıklık ve basıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olmasından dolayı, verilerin normal dağıldığına karar verilmiştir. Verilerin dağılımı normal olduğu için de parametrik teknikler kullanılmıştır. Analizler 7206 öğrenciden toplanan veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir. PISA 2022 verilerinin analizi ortalama, standart sapma, Pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi teknikleri kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmada yer alan anketlerde Likert tipi dörtlü derecelendirme kullanılmıştır. Seçeneklere olumludan olumsuza doğru 4, 3, 2, 1 değerleri verilerek analiz edilmiştir. Ortalamalar açısından yapılacak yorumlarda Tablo 1’de verilen değer aralıkları kullanılmıştır.

Tablo 1.*Araştırmada Kullanılan Anketlerin Değer Aralıkları*

Kesinlikle Katılıyorum	3.26 – 4.00
Katılıyorum	2.51 – 3.25
Katılmıyorum	1.76 – 2.50
Hiç Katılmıyorum	1.00 – 1.75

BULGULAR

Öğrencilerin Öğretmen-Öğrenci İlişki Kalitesi ve Okul Güvenliğine İlişkin Algıları ile Okula Ait Olma Duygusu

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişki kalitesi ve okul güvenliğine ilişkin algıları ile okula ait olma duygusuna ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.*Öğretmen-Öğrenci İlişki Kalitesi, Okul Güvenliği ve Okula Ait Olma Duygusuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

Değişkenler	$\bar{x}$	SS
Öğretmen-öğrenci ilişki kalitesi	2.8016	.60941
Okul güvenliği	3.0863	.67947
Okula ait olma duygusu	2.8368	.66088

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesine ve okul güvenliğine ilişkin algılarının “katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, öğrencilerin okula ait olma duygusu anketinden aldıkları puanın da “katılıyorum” düzeyinde olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle, öğrencilerin öğrenim gördükleri okullardaki öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesini olumlu algıladıkları, genel olarak okulda kendilerini güvende hissettikleri ve okula ait olma duygusuna sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Kalitesi, Okul Güvenliği ve Okula Ait Olma Duygusu Arasındaki İlişki

Tablo 3’te öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi, okul güvenliği ve okula ait olma duygusu arasındaki ilişkileri belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.*Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Kalitesi, Okul Güvenliği ve Okula Ait Olma Duygusu Arasındaki İlişkiler*

	1	2	3
1. Öğretmen-öğrenci ilişki kalitesi	1		
2. Okul güvenliği	.178**	1	
3. Okula ait olma duygusu	.186**	.374**	1

$p < .01$

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi ile okula ait olma duygusu arasında .01 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.186$; $p<.01$). Bu bulguya dayalı olarak okullarda öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi arttıkça, öğrencilerin kendilerini okula ait hissetme düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Bu nedenle, H_1 hipotezi desteklenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algıları ile okula ait olma duygusu arasında da pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.374$; $p<.01$). Yani öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algıları olumlu yönde değiştiğinde, okula ait olma duyguları da artmaktadır. Buna göre, H_2 hipotezi desteklenmiştir.

Okula Ait Olma Duygusunun Yordayıcıları Olarak Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Kalitesi ve Okul Güvenliği

Liselerde öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi ve okul güvenliğinin, öğrencilerin okula ait olma duygusunun anlamlı yordayıcıları olup olmadığını belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Kalitesi ve Okul Güvenliğinin Okula Ait Olma Duygusunu Yordama Düzeyi

Yordayıcı	R	R ²	F Varyans p	B	S.E.	β	t	p
Sabit				7.011	.216		74.617	.000*
Öğretmen-Öğrenci İlişki Kalitesi	.393	.154	.00*	.131	.012	.121	10.991	.000*
Okul Güvenliği				.431	.013	.353	32.006	.000*

$p<.01$; Yordanan (bağımlı) değişken: Okula Ait Olma Duygusu

Tablo 4 incelendiğinde, hem öğretmen öğrenci ilişkilerinin kalitesinin ($\beta=0.121$; $t=10.991$; $p<0,01$) hem de okul güvenliğinin ($\beta=0.353$; $t=32.006$; $p<0.01$), öğrencilerin okula ait olma duygusunu anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Her iki değişkenin birlikte okula ait olma duygusundaki varyansın %15.4'ünü açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bir diğer ifadeyle, lise öğrencilerinin okula ait olma duygusunun %15.4'ü, öğretmen öğrenci ilişkilerinin kalitesi ve okul güvenliğinden kaynaklanmaktadır. Bu bulgu, lise öğrencilerinin okula ait olma duygusunun artırılmasında, öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri bir okul ikliminin ve kaliteli öğretmen-öğrenci ilişkilerinin önemini ortaya koymaktadır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada ilk olarak, lise öğrencilerinin öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesine ilişkin algı düzeylerine bakılmıştır. Lise öğrencilerinin, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesine ilişkin algıları, "Katılıyorum" düzeyindedir ($\bar{x} = 2.80$). Lise öğrencilerinin okullarındaki öğretmen öğrenci ilişkisinin kalitesine ilişkin algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Lise öğrencileri, öğrenim gördükleri okullardaki öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesini olumlu algılamaktadırlar. Batur (2024) da, çalışmasında, öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Ancak, İpek (1999), çalışmasında, öğrencilerin olumlu öğretmen-öğrenci ilişkisinin yeterince

gerçekleşmediğini düşündüklerini ifade etmektedir (İpek, 1999). Benzer şekilde Celep ve Erdoğan (2002) da, olumlu öğretmen-öğrenci ilişkilerinin okullarda öğretmenlere göre iyi, öğrencilere göre de orta düzeyde olduğunu söylemektedirler. Öğretmenlerin olumlu öğretmen öğrenci ilişkisi konusunda gösterdikleri çabanın, öğrenciler tarafından yeterli bulunmadığı dile getirilmiştir (Celep ve Erdoğan, 2002).

Çalışmada lise öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algı düzeylerine de bakılmıştır. Lise öğrencilerinin, okullarının güvenliğine ilişkin algıları da, “Katılıyorum” düzeyindedir ($\bar{x} = 3.08$). Öğrenciler, okulda kendilerini güvende hissettiklerini dile getirmektedirler. Alanyazında, öğretmenler perspektifinden okul güvenliğine yönelik algılarının ortaya konulmaya çalışıldığı çalışmalarda, okul güvenliğinin orta düzeyde (Aslan, 2024; Börü, vd., 2021; Emerce, vd. 2022) ve yüksek düzeyde (Akgün ve Başar, 2016) olduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır.

Diğer iki değişkene benzer şekilde, öğrencilerin okula ait olma hissi anketinden aldıkları puanın da “Katılıyorum” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir ($\bar{x} = 2.83$). Öğrencilerin okula ait olma hissi düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Alanyazında bu sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Gencer (2019) de, imam hatip lisesi öğrencilerinin okula aidiyet düzeyinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. Sarı (2013) ise, lise öğrencilerinin okula ait olma hissinin ortalamasının üzerinde olmakla birlikte, çok yüksek olmadığını ifade etmektedir. Altınsoy ve Karakaya Özer (2018), liseli ergenlerde okula aidiyet duygusunun anlamlı düzeyde ortalamasının üzerinde olduğunu tespit etmişlerdir. Yüksel (2020) de, ortaöğretim öğrencilerinin okula aidiyet duygusu düzeylerinin ortalama değer üzerinde olduğunu belirtmiştir. Sarı ve Özgök (2014), ortaokul öğrencilerinin okula aidiyet duygusunun orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Gören (2019) de, öğrencilerin okula aidiyet duygusu algılarının orta düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Özgök ve Sarı (2016) ise, ortaokul öğrencilerinin okula aidiyet duygusunun ortalamasının üzerinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada, liselerde, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesi, okul güvenliği ve okula ait olma hissi arasındaki ilişkiler de incelenmiştir. Liselerde öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi, okul güvenliği ve okula ait olma hissi arasında anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi ile okula ait olma hissi arasında .01 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.186$; $p<.01$). Liselerde öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi arttıkça, öğrencilerin kendilerini okula ait hissetme düzeyleri de artmaktadır. Bu nedenle, H_1 hipotezi desteklenmiştir. Alanyazında da öğretmen-öğrenci ilişkisinin, okula ait olma hissi ile pozitif ilişkili olduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır (Ialuna, vd., 2024; Raufelder ve Kulakow, 2022; Uslu ve Gizir, 2016; Wong, vd., 2019). Sarı ve Özgök (2014), öğrencilerin okula aidiyet hissetmeleri ve empatik sınıf atmosferi algıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Okuldaki ilişkilerin destekleyici olması, öğrencilerin okula karşı olumlu duygular geliştirmesine yardımcı olmaktadır (Murray ve Greenberg, 2000). Bakır Ayğar ve Kaya (2017) da, yaptıkları çalışmada, destekleyici öğretmen davranışları ile okula ait olma duygusu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencilerine akademik ve psikolojik destek sağlaması, öğrencilerin okula ait olma hissi taşımalarında oldukça önemlidir (Booker, 2004). Isenbarger ve Zembylas (2006) da, öğrencilerinin beklentilerini uygun bir şekilde karşılayabilen öğretmenlerin, öğrencilerin okula ait olma hissi taşımalarına katkı sağladıklarını vurgulamışlardır. Öğretmenlerin öğrencileriyle etkileşimleri,

okula ait olma hissi ve okul sevgisi ile ilişkilidir ve öğretmenin öğrencisine destek olması, okula ait olma hissini olumlu yönde etkilemektedir (Gordon, 2010). Ait olma hissi, öğrencilerin yaşatları ve öğretmenleriyle karşılıklı fayda sağlayan sosyal ilişkiler aracılığıyla kazanılmaktadır ve öğretmenlerin öğrencilerine önem verdiğini hissettirmesi, öğrencilerinin okula karşı ait olma hissi geliştirmelerinde belirleyicidir (Finn, 1989). Öğretmen ve öğrenciler arasında kurulan olumlu ilişkiler, öğrencilerin okul topluluğunun kabul edilen değerli bir parçası olarak hissetmelerine yardımcı olmakta ve bu his, kendilerinin okula ait olma hissi geliştirmelerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Osterman, 2000). Öğretmen ve öğrenciler arasındaki özen, güven, saygı, sevgi, açıklık ve işbirliğine dayalı ilişkiler, okula aidiyet duygusunu teşvik etmektedir. Tam tersi bir şekilde, öğretmenler ile öğrenciler arasında sağlıklı bir ilişki olmaması ise öğrencilerin okula aidiyetini zedelemektedir (İbrahim ve El Zaatari, 2020). Roorda, vd., (2011) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışmasına göre de, öğretmen-öğrenci ilişkisi, öğrencilerin okula katılımını ve başarısını etkilemektedir.

Ayrıca, öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algıları ile okula ait olma hissi arasında da pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.374$; $p<.01$). Yani öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algıları olumlu yönde değiştikçe, okula ait olma duyguları da artmaktadır. Buna göre, H_2 hipotezi desteklenmiştir. Okulda kendini fiziksel ve duygusal anlamda güvende hisseden öğrenciler, kendilerini okul ile bütünleştirmekte ve sosyal, duygusal ve akademik gelişim sağlamaktadırlar (Fraser ve Chiohn, 2009). Turan Bora, vd., (2024) tarafından yapılan çalışmada da, öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin algılarının, öğrencilerin aidiyet düzeylerini anlamlı bir şekilde tahmin ettiğine yönelik bulgular bulunmaktadır.

Öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi ile lise öğrencilerinin okul güvenliği algıları arasında da pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0.178$; $p<.01$). Goh ve Fraser'e (1998) göre, öğretmen ve öğrenciler arasında kaliteli ilişkilerin olması, sınıf içi olumsuz davranışları azaltmaktadır. Williams, vd., (2018), öğrencilerin öğrenci-öğretmen ilişkileri olumlu algılaması ve okula ait olma hissi taşımasının okul güvenliğine yönelik algılarını arttırdığını ifade etmektedirler. Yazarlara göre, öğrenciler olumlu öğrenci ve öğretmen ilişkileri bildirdiğinde güvenlik algıları da artmaktadır (Williams, vd., 2018).

Çalışmada son olarak liselerde öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesi ve okul güvenliğinin, öğrencilerin okula aidiyet duygusunun anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığına bakılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, hem öğretmen öğrenci ilişkilerinin kalitesinin ($\beta=0.121$; $t=10.991$; $p<0.01$) hem de okul güvenliğinin ($\beta=0.353$; $t=32.006$; $p<0.01$), öğrencilerin okula ait olma duygusunu anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Bu sonuca göre, H_3 hipotezi de desteklenmiştir. Her iki değişkenin birlikte okula ait olma duygusundaki varyansın %15.4'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir diğer ifadeyle, lise öğrencilerinin okula ait olma duygusunun %15.4'ü, öğretmen öğrenci ilişkilerinin kalitesi ve okul güvenliğinden kaynaklanmaktadır. Açıklanan varyans düşük olarak görülebilirse de, dikkate alınmaya değer olduğu ifade edilebilir. Bu sonuç ise, lise öğrencilerinin okula ait olma duygusunun arttırılmasında, öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri bir okul ikliminin ve kaliteli öğretmen-öğrenci ilişkilerinin önemini ortaya koymaktadır. Alanyazında da özellikle ergenler arasında, öğretmen-öğrenci ilişkisinin okula ait olma hissini anlamlı bir yordayıcısı olduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır (Uslu, 2012; Uslu ve Gizir, 2016). Öğretmen sıcaklığı ve

desteğinin, öğrencinin okula aidiyetinin önemli bir yordayıcısı olduğu dile getirilmektedir (Goodenow ve Grady, 1993). Öğretmenleriyle ilişkilerini olumlu algılayan öğrencilerin okula ait olma hissi düzeyleri, öğretmeniyle olumsuz ilişki bildiren öğrencilere göre daha yüksektir (Crouch, vd., 2014). Okul toplumunun en önemli üyeleri olan öğretmenler ve diğer öğrencilerin, öğrencileri sosyal olarak desteklemesi, öğrencilerin okullarına yönelik ait olma hissi geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Uslu, 2012). Uslu ve Gizir'e (2016) göre, öğretmen-öğrenci ilişkileri, ergenlerin okula ait olma hissinin en önemli belirleyici değişkenidir. Öğretmen-öğrenci ilişkileri okula aidiyet duygusunun temel taşıdır (Booker, 2021) ve olumlu öğretmen-öğrenci ilişkileri, öğrencilerin okulda aidiyet duygusu yaşamalarını teşvik eden bir ortam meydana getirmektedir (Nix, vd., 2022). Dukynaité ve Dudaité (2017) de, öğrencilerin okula ait olma hissinin, öğrencilerin, öğretmenleri, sınıf arkadaşları ve ebeveynleriyle kurduğu ve öğrencilerin topluluk duygusuna katkıda bulunan, özen ve desteğe dayalı olumlu kişilerarası ilişkilerden kaynaklandığını vurgulamaktadırlar. Diğer bir deyişle, okul aidiyeti duygusu ile öğretmen-öğrenci ilişkisi arasındaki bağlantı yüksektir (Dukynaité ve Dudaité, 2017). Bu bağlantı, okul aidiyeti duygusunun öncelikle öğretmenlere bağlı olduğunu ortaya koyan diğer araştırmacıların sonuçlarıyla örtüşmektedir (Furrer ve Skinner, 2003). Öğretmenlerin desteği ve olumlu öğretmen-öğrenci bağları, ergenler arasında okul aidiyeti duygusunu teşvik etmede temel faktörlerdir. Olumlu öğretmen-öğrenci ilişkileri, ergenlerin olumlu uyumunu destekleyen psiko-sosyal kaynaklardır (Abdulhamed ve Beattie, 2024). Allen, vd., (2018), yaptıkları meta-analiz çalışmasında, kaliteli öğretmen-öğrenci ilişkisi ve öğretmen desteğinin, okula ait olma hissinin en güçlü belirleyicilerden biri olduğunu ifade etmektedirler. Booker (2021) ise, okula ait olma hissinin kaynaklarının, kaliteli öğretmen öğrenci ilişkileri ve akran ilişkileri olduğunu vurgulamaktadır. Okul yaşam kalitesi ile okula aidiyet duygusu da pozitif ilişkilidir (Gören, 2019). Okuldaki güvenli öğrenme ortamı ve öğretmenlerin öğrencilerine destekleyici davranış ve tutumlar sergilemesinin, öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmeleri üzerinde etkili olduğunu belirten çalışmalar (Bakır Aygır ve Kaya, 2017), bu çalışmada ortaya çıkan sonucu destekler niteliktedir. Güvenlik endişeleri nedeniyle okuldan kaçınmanın, okul aidiyetinin ve öğretmen/öğrenci ilişkilerinin azalmasıyla ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Williams, vd., 2018). Öğrenciler, öğretmenlerine güvendiklerinde, öğrencilerin güvenlik algıları ve okula ait olma veya okulla özdeşleşme hisleri yükselmektedir (Mitchell, vd., 2018).

Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin okula ait olma hissi taşımaları veya var olan ait olma hissi düzeylerinin artırılması için, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki ilişkilerin kalitesinin yükseltilmesi ve okulların öğrenciler tarafından daha güvenli bir olarak algılanmaları için okul güvenliğine katkı sağlayacak çalışmalar yapılması gerektiği ifade edilebilir. Bu noktada, öğretmenler ve okul yöneticilerine önemli görevler düşmektedir. Çalışmada, liseli öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesine yönelik algılarının çok yüksek çıkmaması dolayısıyla, öğretmenler, yaşları itibarıyla anlaşılmaya ve iletişime çok muhtaç olan lise öğrencileriyle daha fazla kaliteli zaman geçirmeli, öğrencilerinin sıkıntılarını anlamaya çalışmalı ve öğrencileriyle aralarındaki ilişki ve iletişimi güçlendirmelidir. Ayrıca, okulları daha güvenli bir eğitim ortamı haline getirebilmek adına da öğretmenler, okul yöneticileri ve diğer eğitim yöneticileri, daha fazla gayret göstermelidirler. Çalışma sonuçlarına göre, öğrencilerin okula ait olma his düzeylerinin de çok yüksek olmadığı

göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin okula ait olma his düzeylerini yükseltmeye yönelik çalışmalar yapılmasına ihtiyaç bulunduğu dile getirilebilir. Öğretmenler ile öğrenciler arasındaki ilişkinin kalitesini artırmaya ve okulları daha güvenli eğitim ortamları haline getirmeye yönelik çalışmalar yapıldığında, öğrencilerin okula ait olma his düzeylerinin de artacağı vurgulanabilir.

Veri Kullanılabilirliği Beyanı: Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir.

Dil ve Yazım Denetimi için Yapay Zekâ Kullanımı: Çalışmada yapay zekâ kullanım durumunu % 0'dır.

Kaynakça

- Abdulhamed, R., & Beattie, M. (2024). The link between teacher–student relations and sense of school belonging is not equal for all: The moderating role of immigrant status. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 34(6), 1-21. <https://doi.org/10.1002/casp.2892>
- Allen, K., Kern, M. L., Vella-Brodick, D., Hattie, J., & Waters, L. (2018). What schools need to know about fostering school belonging: A meta-analysis. *Educational psychology review*, 30, 1-34. <https://doi.org/10.1007/s10648.016.9389-8>
- Alparslan, N. (2016). *Anne babası boşanmış ergenlerin benlik saygısı ve okula bağlılık düzeylerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Altınsoy, F., ve Özyer, K. K. (2018). Liseli ergenlerde okula aidiyet duygusu: Umutsuzluk ve yalnızlık ile ilişkileri. *İlköğretim Online*, 17(3), 1751-1764. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.466429>
- Aslan, A. (2024). *Ortaöğretim kurumlarında okul güvenliğine ilişkin öğretmen görüşleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Uşak Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Baker, J. A. (2006). Contributions of teacher-child relationships to positive school adjustment during elementary school. *Journal of School Psychology*, 44, 211 – 229. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2006.02.002>
- Bakır Ayğar, B. ve Kaya, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okul aidiyet duygusu ile okul temelli yalnızlık arasındaki ilişkide okul ikliminin aracılık rolü. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 14-27. <https://doi.org/10.19160/500.020.1389>
- Batur, A. (2024). *Öğretmen-öğrenci ilişkisinin ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri öz-yeterliği ve fen bilimleri kaygısı üzerindeki rolünün incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529. <https://www.researchgate.net>
- Beck, M., & Malley, J. (1998). A pedagogy of belonging. *Reclaiming Children and Youth*, 7(3), 133-137. <https://cyc-net.org/cyc-online/cycol-0303-belonging.html>
- Bergin, C., & Bergin, D. (2009). Attachment in the classroom. *Educational Psychology Review*, 21(2), 141–170. <https://doi.org/10.1007/s10648.009.9104-0>
- Booker, C. K. (2004). Exploring school belonging and academic achievement in African American adolescents. *Curriculum & Teaching Dialogue*, 6(2), 131-143. <https://research.ebsco.com/c/towx6s/search/details/xnr74jj5df?db=asn>
- Booker, K. (2021). Rules without relationships lead to rebellion: Secondary teachers and school belonging. *School Community Journal*, 31(1), 65–84. <http://www.schoolcommunitynetwork.org/SCJ.aspx>

- Borazan, H. (2019). *Okul güvenliğine ilişkin araştırmaların incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Börü, A., Tazecan, F., Toprak, M. ve Tazecan, F. (2021). Okul güvenliğine ilişkin öğretmen algı düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(45), 2063-2070. <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.777>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, 16. Baskı. Pegem Akademi.
- Cemalcılar, Z. (2010). Schools as socialisation contexts: Understanding the impact of school climate factors on students' sense of school belonging. *Applied psychology*, 59(2), 243-272. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2009.00389.x>
- Crouch, R., Keys, C. B., & McMahon, S. D. (2014). Student–teacher relationships matter for school inclusion: School belonging, disability, and school transitions. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 42(1), 20-30. <https://doi.org/10.1080/10852.352.2014.855054>
- Çalık, T., Özbay, Erkan, S., Kurt, T. ve Kandemir, M. (2009). İlköğretim okulu öğrencilerinin zorbalık statülerinin okul iklimi, prososyal davranışlar, temel ihtiyaçlar ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *Kuram Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(60), 555-576. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10337/126668>
- Çuhadar, A. İ. (2021). *Lise öğrencilerinin bilgi edinme ve katılım hakları ile okula aidiyet duygusu arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Donat Bacioğlu, S. ve Özdemir, Y. (2012). İlköğretim öğrencilerinin saldırgan davranışları ile yaş, cinsiyet, başarı durumu ve öfke arasındaki ilişkiler. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 169-187. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ebader/issue/44693/555259>
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu okul yöneticisinin rolü. *Kuram Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(25), 63-74. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10371/126930>
- Dönmez, B. ve Özer, N. (2009). *Yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler için okul güvenliği ve güvenli okul*. Nobel Yayınları.
- Dukynaitė, R., & Dudaitė, J. (2017). Influence of school factors on students' sense of school belonging. *The new educational review*, 47, 39-52. <https://bibliotekanauki.pl/articles/1998387.pdf>
- Emerce, A., Şahin, M. S., Telli, N. ve Timur, Şaban. (2022). Okul yöneticileri ve öğretmen algılarına göre okul güvenliği. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 16, 26–50. <https://socratesjournal.org/index.php/pub/article/download/132/122>
- Erden, A., Aytaç, T. ve Altunçekiç, A. (2014). Ortaöğretim kademesinde öğretmen-öğrenci ilişkilerinin değerlendirilmesi: KKTC örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 761-782. <https://www.academia.edu/download/104851480/209940.pdf>
- Finn, J. D. (1989). Withdrawing from school. *Review Of Educational Research*, 59(2), 117-142. <https://ed.buffalo.edu/content/dam/ed/main/docs/newsletter/Fall09-Jeremy-Finn-Withdrawing.pdf>
- Fraser, B. J., & Chionh, H. Y. (2009). Classroom environment, achievement, attitudes and selfesteem in geography and mathematics in Singapore. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 18, 29-44. <https://doi.org/10.1080/103.820.40802591530>
- Furrer, C., & Skinner, E. (2003). Sense of relatedness as a factor in children's academic engagement and performance. *Journal of educational psychology*, 95(1), 148-162. https://www.researchgate.net/profile/Ellen-Skinner/publication/232513933_Sense_of_Relatedness_as_a_Factor_in_Childrens_Academic_Engagement_and_Performance/links/54b4865d0cf26833efd0269e/Sense-of-Relatedness-as-a-Factor-in-Childrens-Academic-Engagement-and-Performance.pdf

- Gencer, N. (2019). İmam hatip lisesi öğrencilerinde okul aidiyet duygusu (Çorum örneği). *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SAUIFD)*, 21(39), 149-172. <https://doi.org/10.17335/sakaifd.514384>
- Goh, S. C., & Fraser, B. F. (1998). Teacher interpersonal behaviour, classroom environment and student outcomes in primary mathematics in Singapore. *Learning Environments Research*, 1, 199-229. <https://link.springer.com/article/10.1023/A:100.991.0017400>
- Goodenow, C., & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education*, 62(1), 60-71. <https://doi.org/10.1080/00220.973.1993.9943831>
- Gordon, F. C. (2010). *School belonging: An exploration of secondary students' perceptions of life at school* [Unpublished Doctoral Dissertation]. University of Washington. <https://www.proquest.com/docview/756470812?pqorigsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Dissertations%20&%20Theses>
- Gören, S. Ç. (2019). *Sosyal adalet liderliği, okul yaşam kalitesi ve okula aidiyet duygusu ilişkisi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ialuna, F., Civitillo, S., & Jugert, P. (2024). Culturally responsive teaching, teacher-student relationship and school belongingness: A multi-informant study in ethnically diverse classrooms. *Learning, Culture and Social Interaction*, 47, 1-14. <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2024.100839>
- Ibrahim, A., & El Zaatari, W. (2020). The teacher-student relationship and adolescents' sense of school belonging. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 382-395. <https://doi.org/10.1080/02673.843.2019.1660998>
- Isenbarger, L., & Zembylas, M. (2006). The emotional labour of caring in teaching. *Teaching and Teacher Education*, 22, 120-134. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2005.07.002>
- İpek, C. (1999). *Resmi liseler ile özel liselerde örgütsel kültür ve öğretmen-öğrenci ilişkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- İpek, C. ve Terzi, A. R. (2010). İlk ve ortaöğretim kurumlarında öğretmen-öğrenci ilişkilerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi: Van ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 433-456. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/108224>
- Jones, V. F., & Jones, L. S. (2001). *Comprehensive classroom management: Creating communities of support and solving problems*. Twelfth Edition. Allyn and Bacon. <https://studentebookhub.com/wp-content/uploads/2024/preview/978.013.6641131.pdf>
- Kaya, A., Balay, R. ve Göçen, A. (2012). Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin bilme, uygulama ve eğitim ihtiyacı düzeyleri. *International Journal of Human Sciences [Online]*, 9(2), 1229-1259. <https://www.researchgate.net/publication/332189961>
- Kuşat, A. (2003). Bir değerler sistemi olarak "kimlik" duygusu ve Atatürk. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 45-61. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23748/252999>
- Lightfoot, S. L. (1983). *The good high school: Portraits of character and culture*. Basic Books.
- Maddox, S. J., & Prinz, R. J. (2003). School bonding in children and adolescents: conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 6(1), 31-49. <https://link.springer.com/article/10.1023/a:102.221.4022478>
- Marzano, R., Marzano, J., & Pickering, D. (2003). *Classroom management that works*. McGraw-Hill. https://www.researchgate.net/profile/RobertMarzano/publication/265115549_Classroom_Management_that_Works_Classroom_Management_That_Works/links/56f26c0708aee9c94d0042fe/Classroom-Management-that-Works-Classroom-Management-That-Works.pdf

- Mevsim, E. T. (2024). *Ergenlerde okul iklimi, ergen-ebeveyn ilişkileri ve sosyal duygusal öğrenmenin okula bağlılık ile ilişkisi: Bir model testi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Mitchell, R. M., Kensler, L., & Tschannen-Moran, M. (2018). Students trust in teachers and student perceptions of safety: Positive predictors of student identification with school. *International Journal of Leadership in Education*, 21, 135–154. <https://doi.org/10.1080/13603.124.2016.1157211>
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396. <https://www.excelcentre.net/TheoryHumanMotivation.pdf>
- Morsünbül, Ü. ve Yazar, B. (2021). Akademik dayanıklılığın kimlik boyutları ve okula bağlanma ile ilişkisi: Ortaokul öğrencileri üzerinden bir inceleme. *Başkent University Journal of Education*, 8(1), 1-10. <https://acikerisim.aksaray.edu.tr/bitstreams/34f1dda1-fbd4-4f34-bdd6-10c4ee9cde44/download>
- Murray, C., & Greenberg, M. K. (2000). Children's relationship with teachers and bonds with school an investigation of patterns and correlates in middle childhood. *Journal of Social Psychology*, 38, 423-445. [https://doi.org/10.1016/S0022-4405\(00\)00034-0](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(00)00034-0)
- Nix, T., Pendergast, D., & O'brien, M. (2022). Belonging in school—the effect of teacher-student relationships: A systematic quantitative review of the literature. *Education Thinking*, 2(1), 63-90. <https://analytrics.org/OECD>
- OECD (2022). *Programme for International Student Assessment (PISA)*. <https://www.oecd.org/en/about/programmes/pisa.html#data>
- OECD (2023). *PISA 2022 Assessment and Analytical Framework*, PISA, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/dfe0bf9c-en>
- Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323-367. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.3102/003.465.43070003323>
- Özcan, M. Ç. (2015). *Ortaokullarda okul güvenliğine ilişkin yönetici, öğretmen, öğrenci veli görüşlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Zirve Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Özgök, A. ve Sarı, M. (2016). Ortaokul öğrencilerin okula aidiyet duygusu ve arkadaş bağlılık düzeyi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 71-86. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/364251>
- Polat, İ. (2024). *IRLS 2021 okula ait olma duygusu ve akran zorbalığı ölçeklerinin ölçme değişmezliğinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Raufelder, D., & Kulakow, S. (2022). The role of social belonging and exclusion at school and the teacher–student relationship for the development of learned helplessness in adolescents. *British Journal of Educational Psychology*, 92(1), 59-81. <https://doi.org/10.1111/bjep.12438>
- Reiss, F. & Hoy, W. K. (1998). Faculty loyalty: An important but neglected concept in the study of schools. *Journal of School Leadership*, 8, 4-25. <https://doi.org/10.1177/105.268.469800800101>
- Rezaei, Z., Bordbar, M., & Zaregardini, F. (2022). Teacher-student relationship and adolescent academic engagement: The mediating role of sense of school belonging. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*, 11(9), 45-56. http://frooyesh.ir/files/site1/user_files_3380b3/zeinabrezayi1990-A-10-7454-2-b701c10.pdf
- Roorda, D. L., Koomen, H. M., Spilt, J. L., & Oort, F. J. (2011). The influence of affective teacher–student relationships on students' school engagement and achievement: A meta-analytic approach. *Review of Educational Research*, 81(4), 493-529. <https://doi.org/10.3102/003.465.4311421793>
- Sarı, M. (2013). Lise öğrencilerinde okula aidiyet duygusu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 147-160. <https://research.ebsco.com/c/towx6s/search/details/75m2jqtq25?db=asn>

- Sarı, M. ve Özgök, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusu ve empatik sınıf atmosferi algısı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(2), 479-492. <http://jss.gantep.edu.tr>
- Smith, C. J., & Laslett, R. (1996). *Effective classroom management* (Second Edition). Routledge. <https://doi.org/10.4324/978.020.3130087>
- Şişman, M. (2004). *Öğretmenliğe giriş* (7. Baskı). Pegem Akademi.
- Taylı, A. (2018). Eğitim sisteminde önemli bir sorun: Okulu bırakma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 89-101. <https://doi.org/10.17066/pdrd.53724>
- Turan Bora, H., Yıldırım Seheryeli, M., & Akbaba Altun, S. (2024). Relationship between students' sense of school belonging with principals' perceptions of school discipline, and teachers' perceptions of school safety in TIMSS 2019. *Current Psychology*, 43(11), 10365-10382. <https://doi.org/10.1007/s12144.023.05123-w>
- Turhan, M. ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 121-142. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/108185>
- Türkmen, M. (2004). *Ortaöğretim kurumlarında okul güvenliği ile ilgili yaşanan sorunlar* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Uslu, F. (2012). *İlköğretim okulu öğrencilerinin okula yönelik aidiyeti: Öğretmen-öğrenci ilişkisi, akran ilişkisi ve aile katılımının rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Uslu, F., & Gizir, S. (2016). School belonging of adolescents: The role of teacher-student relationships, peer relationships and family involvement. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17(1), 21-40.
- Williams, S., Schneider, M., Wornell, C., & Langhinrichsen-Rohling, J. (2018). Student's perceptions of school safety: It is not just about being bullied. *The Journal of School Nursing*, 34(4), 319-330. <https://doi.org/10.1177/105.984.0518761792>
- Wong, T. K., Parent, A. M., & Konishi, C. (2019). Feeling connected: The roles of student-teacher relationships and sense of school belonging on future orientation. *International Journal of Educational Research*, 94, 150-157. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.01.008>
- Wubbels, T. (2005). Student perceptions of teacher-student relationships in class. *International Journal of Educational Research*, 43, (1-2), 1-5. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2006.03.002>
- Yurduseven, F. N., Bademci, H. Ö. ve Bağdatlı, N. (2022). Öğretmenlerin bakış açısıyla öğretmen öğrenci ilişkileri ve öğretmenlerin ihtiyaçları. *Eğitim Bilim Toplum*, 20(79), 10-37. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2517079>
- Yüksel, Z. (2020). Orta öğretim öğrencilerinin okula aidiyet düzeyi. *Dini araştırmalar*, 23(57), 173-194. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1151237>

Teacher-Student Relationship Quality and School Safety as Predictors of Sense of School Belonging in High Schools

Yusuf Celal EROL^{*}
Nihat KÖSE^{**}

Introduction

The sense of belonging to school refers to a student's development of a positive attitude toward their school, feeling like a valued member of the school community, embracing the school's values, and demonstrating a willingness to contribute to the school's goals and success (Polat, 2024). According to Cemalcilar (2010), students with a high sense of school belonging are less anxious and lonely, and more autonomous and prosocial. Several factors influence students' sense of belonging to school, including the school environment, teachers, school administration, and family (Alparslan, 2016). Students' perception of themselves as valuable members of their school is critical for fostering responsibility toward the development and protection of their school (Çuhadar, 2021). In this context, the teacher-student relationship and perceptions of school safety are considered to be among the most significant predictors of school belonging. The quality of the relationship between teachers and students forms the foundation upon which a sense of school belonging can be cultivated (Beck & Malley, 1998; Çuhadar, 2021). A positive teacher-student relationship encourages students to develop favorable attitudes toward school (İpek & Terzi, 2010). In a safe school environment, students feel more comfortable expressing themselves and establishing social relationships. Thus, feeling physically and emotionally safe at school may enhance students' sense of belonging. However, the number of empirical studies addressing these variables in an integrated manner remains limited. Based on this gap, the aim of the present study is to examine the relationship between the quality of teacher-student relationships, school safety, and the sense of school belonging among high school students.

Methodology

This study employed a descriptive-relational survey design, which aims not only to describe a phenomenon as it naturally occurs but also to examine relationships among variables (Büyüköztürk

* Ass. Prof., Fırat University, Educational Sciences, ycerol@firat.edu.tr. 0000-0001-8588-3137

** Ass. Prof., Fırat University, Educational Sciences, nkose@firat.edu.tr. 0000-0002-9891-1421

et al., 2014; Kaya et al., 2012). The study is considered both descriptive, as it seeks to determine the perceived levels of teacher-student relationship quality, school safety, and school belonging, and relational, as it investigates the associations among these variables based on high school students' perceptions. The population of the study consists of high school students in Türkiye, while the sample includes students who participated in the 2022 PISA (Programme for International Student Assessment) study from Türkiye. A total of 7250 students from 196 schools participated in PISA 2022, including 3561 female (49.1%) and 3689 male (50.9%) students. The data for this study were obtained from relevant sections of the PISA 2022 student questionnaire. Specifically, the Student-Teacher Relationship Quality Scale, the School Safety Scale, and the School Belonging Scale administered within the PISA framework were utilized. The data were analyzed using mean, standard deviation, Pearson correlation, and simple linear regression analysis techniques.

Findings

Students' perceptions of school belonging, teacher-student relationship quality, and school safety were generally at the "agree" level. This indicates that students perceive the relationships with their teachers positively, feel safe at school, and possess a relatively strong sense of school belonging. A significant positive correlation was found between the quality of teacher-student relationships and students' sense of belonging to school at the .01 level ($r = .186; p < .01$). This implies that the better the quality of teacher-student relationships, the stronger the students' sense of belonging. Additionally, a positive and significant relationship was identified between students' perceptions of school safety and their sense of belonging ($r = .374; p < .01$). As students' perceptions of safety increase, their sense of belonging to the school also improves. Furthermore, both the quality of teacher-student relationships ($\beta = .121; t = 10.991; p < .01$) and school safety ($\beta = .353; t = 32.006; p < .01$) were found to be significant predictors of students' school belonging. Together, these two variables explained 15.4% of the variance in students' sense of belonging. This result underscores the importance of fostering both a secure school climate and strong teacher-student relationships to enhance students' connection to school.

Discussions, Conclusions, and Recommendations

The findings indicate that high school students generally perceive the quality of teacher-student relationships, school safety, and school belonging positively. Students reported strong, positive relationships with their teachers and a general sense of safety within their schools. These findings are consistent with previous research, such as Batur (2024), who also reported high levels of teacher-student relationship quality. Literature supports the presence of both moderate (Aslan, 2024; Börü et al., 2021; Emerce et al., 2022) and high (Akgün & Başar, 2016) levels of school safety.

The study concludes that teacher-student relationship quality, school safety, and school belonging are significantly and positively interrelated. As the quality of teacher-student relationships improves, students' sense of belonging increases accordingly. This finding aligns with prior studies that have similarly identified a positive correlation between teacher-student relationships and school belonging (Ialuna et al., 2024; Raufelder & Kulakow, 2022; Uslu & Gizir, 2016; Wong et al., 2019). Additionally,

the perception of school safety was found to be significantly and positively related to students' sense of school belonging. Students who feel physically and emotionally safe are more likely to identify with their school and experience social, emotional, and academic growth (Fraser & Chiohn, 2009). A positive association was also found between the quality of teacher-student relationships and perceptions of school safety, suggesting that improved teacher-student interactions may contribute to a heightened sense of safety (Williams et al., 2018).

Both teacher-student relationship quality and school safety significantly predicted school belonging and accounted for 15.4% of its variance. This finding is corroborated by prior research (Allen et al., 2018; Bakır Ağyar & Kaya, 2017; Crouch et al., 2014; Goodenow & Grady, 1993; Uslu, 2012; Uslu & Gizir, 2016). These results highlight the importance of creating a safe school climate and fostering positive teacher-student relationships to enhance high school students' sense of school belonging. It is recommended that schools invest in initiatives that strengthen teacher-student interactions and implement policies to improve school safety, as these efforts are likely to enhance students' identification with and commitment to their schools.